

۱۳۹۷-۱۳۹۷

علی تقی پور

www.ketab.ir

تاریخ

همزمان با

تاریخ هنرستان موسیقی
یک قرن آموزش علمی موسیقی در ایران
۱۳۹۷ - ۱۲۹۷

طراحی گرافیک: استودیو کارگاه
مدیر هنری: پیمان پورحسین
طراح کتاب: هوداد مسلمی نژاد
طراح جلد: سام کشمیری

چاپ: نخست ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

شایک: ۹۷۸-۶۲۲-۰۰-۱۹۲۴-۴

قیمت: ۱۶۰۰۰۰ تومان

موسسه توسعه هنرهای معاصر

نشانی: تهران، خیابان کریمخان زند، خیابان شهید

عضدی جنوبی، کوچہ ارشد، یلاک ۱۰

شماره تلفن: ۰۲۱۸۸۹۴۵۰۰۸-۹

هنرستان موسیقی به عنوان قدیمی‌ترین مدرسه موسیقی در ایران و خاورمیانه و تنها مرجع آموزش علمی موسیقی در کشور طی یکصد سال گذشته نقشی تعیین‌کننده و پیشرو در موسیقی ایران داشته است و این نقش تاریخی تاکنون تنها یک بار و در سال ۱۳۵۵ از سوی ابراهیم صفائی به صورت مختصر مورد بررسی قرار گرفته است. علاقه شخصی به موسیقی و هنرستان سنگ بنای این پژوهش تاریخی است که از سال ۱۳۸۸ آغاز شد. جمع‌آوری اسناد و مصاحبه با فارغ‌التحصیلان، استادان و مدیران هنرستان‌ها (عالی، ملی، پسران، دختران) و برخی مسئولین وزارت فرهنگ و هنر سابق و فرهنگ و ارشاد اسلامی روند انجام این پژوهش است که با تکیه بر کتاب تاریخچه هنرستان‌های موسیقی تألیف ابراهیم صفائی به عنوان پایه تحقیقات، انجام شد. در کتاب سعی کرده‌ام تا حد امکان آوری اسناد، کتاب سال ۱۳۵۵ را تکمیل و پس از آن را نیز تألیف کنم تا شرحی باشد بر تلاش‌های موسیقی‌دانان این سرزمین برای تأسیس هنرستان و راه دشوار پیش روی آنان در مسیر نیل به اهداف متعالی آموزش موسیقی و نمایان ساختن دوران اوج و افول آن در دوره‌های مختلف طی یک قرن. فارغ از جانب‌داری و حب و بغض‌های مرسوم در فرهنگ شفاهی باشد.

مطالب این کتاب حاصل مصاحبه با افراد مختلف مرتبط با هنرستان بوده و سعی شده که مطالب مندرج در کتاب حداقل از سوی چهار نفر از مصاحبه‌سودا، فارغ‌التحصیلان، اساتید، مدیران) مورد تأیید قرار گیرد؛ بنابراین چنانچه موضوعی از سوی خوانندگان محترم مورد شک و تردید قرار گرفت، می‌توانند اطمینان داشته باشند که مطالب از سوی چندین نفر مورد تأیید قرار گرفته است.

در ابتدا تصمیم کتابی شامل بررسی تمامی رویدادهای آموزشی، اداری و معاملات جاری در هنرستان، اثرات هنرستان بر جامعه و بالعکس را مورد بررسی قرار دهم، اما به تدریج چون نبود مستندات کافی، احتمال قضاوت نادرست به بررسی و روند آموزشی طی شده این هنرستان، ابتدای تأسیس تاکنون پسندیده شده است. از آنجائیکه در طول سالیان گذشته همواره روند آموزشی این هنرستان تحت تأثیر تصمیمات مدیران وقت هنرستان بوده است لذا تا حدی دسته‌بندی مطالب بر اساس دوران مدیریت افراد صورت پذیرفته است و سعی شده تا از قضاوت اقدامات افراد و نهادها تا حد امکان خودداری شود و به خوانندگان واگذار شده است. چنین است که تا حد زیادی از روایت خاطرات و مناسبات داخلی اجتناب شده (مگر در مواردی که به درک بهتر منجر گردد) و صرفاً مسیر آموزشی این هنرستان از آغاز تأسیس بصورت روایی نقل شده است.

خواننده عزیز می‌تواند بر اساس اقدامات ذکر شده از یک مدیر به میزان کارایی و تأثیری بر هنرستان پی ببرد و در واقع در سال‌هایی که مدیران با توجه به سال‌های ریاست خود در هنرستان اقدام مثبتی انجام نداده‌اند عملاً از ایشان نامی برده نشده و یا به اختصار یاد شده است.

فقدان روحیه نقد‌پذیری موجب گشت اقدامات منفی و تأثیرات مخرب برخی از مدیران و استادان در شرایط فعلی امکان نشر نیابد زیرا که در برخی موارد از سوی برخی مدیران و اساتید و یا از سوی خانواده برخی درگذشتگان و یا حتی شاگردان افرادی که در قید حیات نیستند، تهدید به شکایت شدم.

از این رو تصمیم گرفتم به اشتباهات مدیران دهه‌های اول تأسیس هنرستان نیز به جهت رعایت انصاف و عدالت نپردازم.

بخشی از کتاب به اسامی فارغ‌التحصیلان هنرستان موسیقی (عالی، ملی، پسران، دختران) اختصاص یافته است و این اسامی با تأکید بر دریافت دیپلم از هنرستان‌ها بوده است زیرا که اسناد مطمئن‌تر و بیشتری از دیپلم‌های هنرستان در تحقیقات بدست آمد اما با این حال در برخی موارد لیسانس‌های هنرستان‌ها نیز در این اسامی دیده می‌شود. اسامی فارغ‌التحصیلان پس از سال ۱۳۵۹ از دفتر امتحانات هنرستان‌های موسیقی پسران و دختران استخراج گردیده و کاملاً مورد اطمینان است اما در اسامی پیش از سال ۱۳۵۹ هنرستان‌های عالی و ملی موسیقی به دلیل معدوم شدن یا سرقت بسیاری از اسناد، وثوق به فارغ‌التحصیلی بسیاری از هنرجویان سخت بود. لذا برخی از اسامی با اطمینان از مقادیر اسناد جمع‌آوری شده استخراج و مابقی توسط فارغ‌التحصیلان در دسترس جمع‌آوری گردیده که تا حد زیادی به صحت نزدیک است هرچند ممکن است برخی افراد از قلم افتاده باشند و یا برخی افراد که در سال آخر هنرستان را ترک نموده‌اند، در این لیست حضور داشته باشند که پیشاپیش از کسانی که نامشان در لیست نیست، پوزش می‌طلبم.

عدم مستندسازی اقدامات پس از سال ۱۳۵۵ از سوی مدیران هنرستان عملاً منابع تحقیق و نگارش محدود به مصاحبه با مدیران، اساتید و کارکنان نموده است که هر کدام از این افراد بی شک وقایع را از دیدگاه خود درک و تعریف نموده یا بعضاً به دلیل عدم مستندسازی بسیاری از اقدامات آن دوره را ترمیم نموده‌اند. بنابراین وقایع و اقدامات یاد شده به نظر محدود می‌آید.

دلیل دیگر این امر نیز تئوریک بودن مکرر مدیران هنرستان‌ها و طول عمر مدیریتی این افراد بوده که از نقاط ضعف مدیران مافوق است. به نحوی که تا مدیران شروع به درک شرایط حاکم بر هنرستان و برنامه‌ریزی می‌کردند با تعویض مدیر مواب می‌شدند و این امر راه را بر بهبود شرایط و انجام اقدامات پایدار می‌بست.

با این حال تحقیقات نگارنده، در جلد اول این کتاب متمرکز به وقایع پیش از سال ۱۳۵۹ بوده و به دلایلی که ذکر شد رویدادهای پس از این سال در کتاب به طور مختصر درج گردیده که با تکمیل‌تر شدن اطلاعات، جلد دوم این کتاب که تأکید بیشتری بر وقایع آموزشی هنرستان پس از سال ۱۳۵۹ دارد، منتشر خواهد شد.

این کتاب با توجه به عدم همکاری برخی افراد و نه تنها عدم دسترسی به بسیاری از آرشیوهای مراکز مختلف و نابودی بسیاری از اسناد هنرستان موسیقی، بی‌ری از کمبود و نقصان نیست، اما سعی شده است که حداقل مطالب به دور از حقیقت نباشد.

در تالیف این کتاب افراد زیادی با بنده همکاری داشتند که در رأس ایشان آقای احسان آقایی است که با حمایت‌های معنوی و کمک در به دست آوردن اسناد مربوط به هنرستان و اطلاعات مفید خود نقش اصلی را در تدوین و تالیف این کتاب ایفا نمود و بدون کمک ایشان تالیف و چاپ این کتاب غیر ممکن بود. از آقای محمد اله یاری فومنی مدیر کل محترم دفتر آموزش و فعالیت‌های فرهنگی و هنری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی نیز سپاس‌گذارم که با حمایت‌های مادی و معنوی موجبات نشر کتاب را فراهم کردند و قدردان آقای ناصر عباس‌زاده نیز هستم که در سال‌های تالیف این کتاب همواره با حمایت معنوی خود اینجانب را در راه تالیف این کتاب یاری نمودند. در پایان نیز از هنرمند گرامی خانم مینا افتاده که کمک‌های شایانی در یافتن و ارتباط با دیگر فارغ‌التحصیلان، اساتید و مدیران هنرستان داشته‌اند، قدردانی می‌نمایم.

موزیک نظام

۱۴	شعبه موزیک نظام
۱۶	آثار لومر
۲۰	کلاس موزیک

مدرسه موزیک (تاسیس هنرستان موسیقی)

۳۶	مدرسه موسیقی دولتی
۴۱	مدرسه موسیقار
۴۳	هنرستان موسیقی
۸۵	هنرستان عالی موسیقی
۱۶۳	کنسرواتوار آزاد تهران
۲۰۳	فارغ التحصیلان هنرستان عالی موسیقی
۲۱۱	زندگینامه مدیران

هنرستان موسیقی ملی

۲۵۳	انجمن موسیقی ملی
۲۵۹	هنرستان موسیقی ملی
۲۶۷	هنرستان عالی موسیقی ملی
۲۸۹	هنرکده موسیقی ملی
۲۹۹	فارغ التحصیلان هنرستان موسیقی ملی
۳۰۵	زندگینامه مدیران

هنرستان موسیقی پسران

۳۲۹	هنرستان موسیقی پسران
۳۵۱	فارغ التحصیلان هنرستان موسیقی پسران
۳۵۷	زندگینامه و سوابق کاری مدیران

هنرستان موسیقی دختران

۳۷۹	هنرستان موسیقی دختران
۳۹۵	فارغ التحصیلان هنرستان موسیقی دختران
۴۰۱	زندگینامه و سوابق کاری مدیران

منابع